

УДК 33.336.71

Н. Е. АВАНЕСОВА, канд. екон. наук, доц., ХНУБА;
Я. Г. СІДЛЕЦЬКА, студентка, ХНУБА, Харків

СТАБІЛІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ

Одним із пріоритетних завдань центральних банків є управління ліквідністю банківської системою. В свою чергу актуальність управління ліквідністю досить широко розповсюджена серед учених. У статті були розглянуті чинники, що сприяють ефективному управлінню ліквідністю банків, визначено економічну сутність ліквідності банку, проаналізовано стратегії управління банківською ліквідністю, запропоновано заходи щодо ефективного управління ліквідністю.

Ключові слова: банки, ліквідність, ризик ліквідності, стратегії управління ліквідністю, управління ліквідністю банків.

Вступ. Ефективне та стабільне функціонування як окремого банку, так і банківської системи в цілому є ключовими питаннями на мікро– і макрорівнях. Одними із головних індикаторів, що свідчать про стабільність банківської установи, є показники ліквідності банків. Задля попередження проблемних та кризових ситуацій у банківській діяльності необхідно детально та всебічно аналізувати ліквідність банку

Постановка проблеми. Передумовою ефективного виконання банком своїх функцій є оптимальний рівень банківської ліквідності. Він обумовлює фінансову стійкість, надійність та конкурентоспроможність усієї банківської системи. Зокрема, низький рівень ліквідності на макрорівні робить його платоспроможність обмеженою, призводить до втрати довіри з боку клієнтів, підвищення вартості ранішніх джерел фінансування для підтримання ліквідності і, відповідно, до фінансових проблем. На перший погляд не великі проблеми з ліквідністю можуть у результаті призвести до кризи ліквідності, банкрутства та припинення діяльності банку взагалі, з усіма негативними наслідками як для акціонерів, так і для вкладників.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Дослідженню банківської ліквідності присвячено багато наукових праць. В Україні цю проблему вивчали такі науковці [3], як А. М. Герасимович, Я. В. Грудзевич, О. В. Дзюблюк, Б. Л. Луців, Л. М. Кіндрацька, В. В. Корнєєв та ін. Фундаментальні з цієї проблематики праці Пітера С. Роуза та Дж. Ф. Сінкі.

Метою статті є дослідження стабілізації ефективного управління ліквідністю банків та її складові.

Виклад основного матеріалу. Управління банківською ліквідністю потрібно розглядати як складний багатоетапний та безперервний процес, що є сукупністю підходів і методів, за допомогою яких здійснюють діагностику та планування ліквідності.

Відомо, що термін «ліквідність» походить від латинського liquidus, що в перекладі означає рідкий, текучий, тому прийнято розглядати ліквідність як один із основних показників, що характеризує легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей та інших активів у грошові кошти.

Як результат, отримуємо оптимальне співвідношення між активами та зобов'язаннями за обсягами, термінами та валютами, що, в свою чергу, дає змогу банкам обмежити рівень ризику незбалансованої ліквідності та досягти максимізації прибутковості за умов обов'язкового дотримання її нормативів.

В процесі управління ліквідністю банків застосовують три основні загальновідомі стратегії управління банківською ліквідністю, які є проявом загальних підходів до управління активами та пасивами банку. Основні стратегії управління банківською ліквідністю представлені у табл. 1.

Таблиця 1 – Стратегії управління банківською ліквідністю [4; 6].

Назва стратегії	Зміст стратегії	Переваги	Недоліки
Стратегія трансформації активів (управління ліквідністю через активи)	Нагромадження високоліквідних активів, які повністю забезпечують потреби ліквідності банку	Можливість оперативно розв'язати проблеми з ліквідністю	Нагромадження низько дохідних високоліквідних активів
Стратегія запозичення ліквідних коштів (управління ліквідністю через пасиви)	Запозичення грошових коштів у кількості, достатній для повного покриття потреб ліквідності	Уникнення нагромадження високоліквідних активів, які приносять низькі доходи	Високий ризик виникнення дефіциту ліквідності в період дефіциту ресурсів; ризик зміни відсоткових ставок
Стратегія збалансованого управління ліквідністю	Запозичення грошових коштів у кількості, достатній для повного покриття потреб ліквідності	Гнучкість, що дає змогу вибрати найвигідніше поєднання різних джерел поповнення ліквідних коштів	Складність досягнення оптимального співвідношення між ліквідністю і залученими ліквідними коштами

Найоптимальнішою та найбільш ефективною стратегією управління ліквідністю та прибутковістю сучасні фахівці вважають стратегію збалансованого управління активами і пасивами [5].

Основними перевагами цієї стратегії є можливість максимізації прибутку за прийнятного рівня ризику, а також реалізація зваженого підходу до управління ліквідністю завдяки більш точному визначенню потреби у ліквідних коштах. Упровадження цієї стратегії нівелює недоліки двох попередніх

стратегій та водночас дає змогу максимально використати їх переваги (мінімізувати втрати від створення надмірних резервів ліквідності та мінімізувати відсотковий ризик при залученні ліквідних активів у момент розриву ліквідності) [7].

Використання кожної зі стратегій залежить від загального стану національної економіки та міжнародних ринків, рівня розвиненості ринків кожної окремої групи активів, досконалості нормативної бази, особливостей зовнішнього середовища й інших чинників.

При детальному вивченні стратегій управління банківською ліквідністю було розглянуто загальноприйнятий план, якого слід дотримуватись задля забезпечення фінансової стабільності. Цей план дій передбачає наявність таких операцій.:

- аналіз періодів з найбільшим дефіцитом ліквідності з погляду можливості його погашення і визначення величини чистої нестачі ліквідності;
- визначення альтернативних напрямів вкладення коштів на випадок утворення надлишку ліквідності [5];
- складання плану залучення та розміщення коштів за строками і сумами за базовим та альтернативними варіантами;
- визначення потреби банку в накопиченій ліквідності у розбивці за строками [4].

У наш час складається ситуація, коли, підвищуючи свою ліквідність, банки залучають на свої рахунки значні обсяги грошових коштів, але цим самим зменшують свій прибуток, що в кінцевому результаті може призвести до неплатоспроможності банківської установи попри її здатність виконати поточні зобов'язання. Як зазначає В. Кочетков, це призводить до створення так званої фінансової піраміди, яка є ліквідною, але неплатоспроможною. При цьому якщо припиняється надходження грошових коштів, то з часом така структура стає неліквідною. Слід зауважити, що шляхи та методи подібного «збереження ліквідності» вкрай шкідливі для національної економіки і для самих банків. Адже в основному таке підвищення ліквідності досягається значним нагромадженням вільних коштів на банківських рахунках, інвестиціями їх у валютні цінності або високоліквідні цінні папери [8].

Для виходу із ситуації, що склалася у банківському секторі, необхідно застосувати комплексний підхід та скоординувати зусилля Національного банку, банків та уряду. Адже чинники, що впливають на ліквідність банківської системи, носять не тільки макроекономічний, а насамперед мікроекономічний характер. Останні пов'язані з недостатньо ефективним управлінням ліквідністю

банків на макрорівні через недосконалу систему її прогнозування, переорієнтацією із внутрішніх джерел формування ресурсної бази на зовнішні запозичення та високо ризикову кредитну політику. Так, зокрема, для ефективного управління ліквідністю банків (рис. 1) потрібно [1, 3, 8]:

- провести розширення часових періодів щодо надання кредитів овернайт, що дасть можливість оперативно використовувати їх для розрахунків, а не лише для виконання банками резервних вимог;

- збільшити можливості звернення банків за кредитами овернайт до НБУ порівняно з існуючими положеннями;

- тимчасово надати можливість пролонгації раніше отриманих банками кредитів рефінансування НБУ з метою забезпечення резервів фінансових ресурсів, які можна було б використовувати для проведення поточних активних операцій;

- з метою підвищення ефективності управління ліквідністю кожен банк повинен мати погоджену стратегію повсякденного управління ліквідністю. Стратегія ліквідності має встановлювати загальний підхід, що банк матиме до ліквідності, включаючи різноманітні кількісні та якісні цілі;

- ужити заходів щодо стимулювання оптимізації кредитного портфеля банків з урахуванням інтересів вітчизняної економіки шляхом зміщення акцентів із банківського кредитування поточних потреб на кредитування інвестиційних потреб суб'єктів господарювання та галузей реального сектора економіки, насамперед тих, що впливають на інфляційну складову стабільності гривні (енергетика, сільське господарство) та внутрішню товарну політику;

- знизити рівень обов'язкових резервних вимог, що дало б змогу збільшити вільну ліквідність у вітчизняній банківській системі, скоротити обсяг рефінансування банків та зменшити на цій основі вплив монетарного чинника на інфляційні процеси в країні.

Рис. 1 – Елементи ефективного управління ліквідністю банків.

Висновки. Отже, для забезпечення стабільної і ефективної роботи та підвищення фінансової стійкості необхідно вживати заходів з посилення моніторингу за фінансовим станом банку. Раціональне управління ліквідністю банків, вибір оптимальної стратегії – гарантія збереження позитивного іміджу банку, не втрати довіри з боку вкладників і, як результат, отримання банком максимального прибутку.

Список літератури: 1. Волохата В. Є., Гарна О.С. Ліквідність банківської системи: проблеми ті напрями підвищення ефективності управління // Наука й економіка. – 2009. – №2. – С. 18-21. 2. Міщенко В. І., Сомик А. В. Ліквідність банківської системи України: науково-аналітичні матеріали. – Вип. 12 / В.І. Міщенко, А.В. Сомик та ін. – К.: НБУ; Центр наукових досліджень, 2008, – 180 с. 3. Міщенко В. І., Сомик А. В. Ліквідність банківської системи України: Сучасний стан, чинники та напрями підвищення ефективності регулювання // Вісник НБУ. – 2012. – №1. – С. 34-41. 4. Сунцова Н. В. Управление банковской ликвидностью в современных условиях / Н. В. Сунцова // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2010. – № 4. – С. 63–69. 5. Рудан В. Стратегія управління ліквідністю комерційних банків / В. Рудан // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14. – С. 149–165. 6. Фалюта А. Удосконалення системи управління ліквідністю банків в Україні / А. Фалюта // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 471–476. 7. Хома І. Б. Проблеми управління ліквідністю у сфері банківської діяльності в умовах кризи / І. Б. Хома // Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління у сферах фінансів, оподаткування, страхування і кредиту», присвяченої 165-річчю Національного університету «Львівська політехніка», 18–21 листопада 2009 р. – Львів : Видавництво НУ ЛП. – 2009. – С. 144–147. 8. Дзямулич М.І., Чижик О.М. Забезпечення ліквідності комерційних банків в умовах фінансової кризи // Економічний простір. – 2009. – №23/2. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Bibliography (transliterated): 1. Volokhata V. Je., Gharna O.S. Likvidnistj bankivskojji systemy: problemy ti naprjamy pidvyshhennja efektyvnosti upravlinnja. – Nauka j ekonomika. – 2009. – No2. – P. 18–21. 2. Mishhenko V. I., Somyk A. V. Likvidnistj bankivskojji systemy Ukrajinu: naukovu-analitychni materialy. – Vyp. 12. – Kyev.: NBU; Centr naukovykh doslidzhenj, 2008, – 180 p. 3. Mishhenko V. I., Somyk A. V. Likvidnistj bankivskojji systemy Ukrajinu: Suchasnyj stan, chynnyky ta naprjamy pidvyshhennja efektyvnosti rehuljuvannja – Visnyk NBU. – 2012. – No1. – P.34–41. 4. Suncova N. V. Upravlenye

bankovskoj lykvydnostju v sovremennykh uslovyakh. – Vestnyk Altajskoj akademyy ekonomyky y prava. – 2010. – No 4. – P. 63–69. 5. Rudan V. Strateghija upravlinnja likvidnistju komercijnykh bankiv. – Ukrajinsjka nauka: mynule, suchasne, majbutnje. – 2010. – No 14. – P. 149–165 6. Faljuta A. Udoskonalennja systemy upravlinnja likvidnistju bankiv v Ukraini. – Formuvannja rynkovoji ekonomiky v Ukraini. – 2009. – No 19. – P. 471–476. 7. Khoma I. B. Problemy upravlinnja likvidnistju u sferi bankivskoj dijalnosti v umovakh kryzy. – Tezy dopovidej II Vseukrajinskoji naukovo-praktychnoji konferenciji «Upravlinnja u sferakh finansiv, opodatkuvannja, strakhuvannja i kredytu», prysvjachenoji 165-richchju Nacionaljnogho universytetu «Ljvivsjska politekhnika», 18–21 lystopada 2009 r. – Ljviv: Vydavnytvo NU LP. – 2009. – P. 144–147. 8. Dzjamulych M.I., Chyzhyk O.M. Zabezpechennja likvidnosti komercijnykh bankiv v umovakh finansovoji kryzy. – Ekonomichnyj prostir. – 2009. – No 23/2. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua>

Надійшла (received) 04.06.2014

УДК 338.48

Р. Г. ДОЛІНСЬКА, канд. екон. наук, проф., НТУ «ХПІ»;
К. О. ПІТКЕВИЧ, магістрант, НТУ «ХПІ»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МАЛОБЮДЖЕТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОМПЛЕКСІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Узагальнено закордонний досвід і визначені основні напрямки адаптації малобюджетних технологій маркетингових комунікацій для національних компаній, що працюють на зовнішніх ринках. Наведена класифікація інструментів маркетингових комунікацій. Доведена необхідність враховувати кількісні характеристики і пріоритети використання традиційних і мало бюджетних інструментів комунікацій різними формами бізнесу для кожної пари взаємодіючих учасників ринку у процесі впровадження зарубіжного досвіду.

Ключові слова: комплекс маркетингових комунікацій, нестандартні методи комунікацій, комунікативний вплив, міжнародний досвід використання інструментів малобюджетних комунікацій.

Вступ. Істотні зміни міжнародного ринкового середовища супроводжуються зниженням ефективності традиційного інструментарію міжнародних маркетингових комунікацій. До того ж проблема використання інструментарію нетрадиційних методів маркетингових комунікацій стає особливо актуальною в умовах перенасиченості інформаційного бізнес-простору і обмеженості коштів на просування [1]. Вихід на нові зовнішні ринки, загострення конкуренції та розвиток партнерських програм з контрагентами ЗЕД змушують знаходити нові шляхи комунікаційного впливу на цільові категорії клієнтів.

Зазначені вище обставини обумовлюють необхідність пошуку нових науково-методичних підходів щодо формування комплексу міжнародних маркетингових комунікацій, підвищення рентабельності інвестицій у комунікаційний комплекс контрагентів зовнішньоекономічної діяльності.

© Р.Г. Долінська, К.О. Піткевич, 2014